

א. הספק לא נפשט בגמרא, רק נסתפקו ספק אחר ב'אם תמצ' לומר' שהקטן עושה תמורה. ופרש"י: לא משום שכך הדין אלא להשימינו רבותא. וכן פסק הרמב"ם (א,ח), שהדבר ספק אם תמורתו תמורה אם לאו [ויתכן שלא גרס 'אם תמצ' לומר'. כסף משנה].
 ב. משמעות דברי הגמרא 'דהא אתי לכלל עונשין', שגם לפי הצד שהקטן ממיר – אינו לוקה. וכן משמע ברמב"ם (א,ח). ומש"כ רש"י 'אמורי מימר... כי היכי דלקי' היינו רק לפי הסלקא-דעתין שחלות התמורה קשור בחיוב מלקות, ועל זה מתמה שלא יתכן דהא לא לקי. וע' ברכה"ז וצ"ק.

ד. נסתפק רמי בר חמא [אם תמצ' לומר שקטן ממיר] האם עובד כוכבים ממיר. ופרשו ספקו כשגוי הקדיש קרבן שיתכפר בו ישראל, האם כיון שתחילת ההקדש מכה נכרי אינו עושה תמורה אעפ"י שהמתכפר הוא ישראל, או שמא כיון שבסוף הקרבן ביד המתכפר הישראל, תופסת בו קדושת תמורה. תיקו.
 ואולם כשהנכרי הוא המתכפר, לדברי רבי שמעון אין בו תמורה. ולדעת רבי יוסי עושה תמורה (כ"מ בתוס'). ויש מי שצדד בדעת הרמב"ם שרבי יוסי לא נחלק על רבי שמעון בדבר זה (ר"י קורקוס, בכס"מ תמורה א,ו. וכן צדד באחיעזר (ח"ב מה,א) לפרש"י. וכן נקט בהגהות קרני ראם).

א. מבואר בתוס' שלרבי יוסי אף הנכרי בעצמו עושה תמורה [שאם אינו עושה בעצמו, לא היה יכול להרשות אחרים לעשות. ויש סוברים שאין הדברים תלויים זב"ז. ע' הגהות קרני ראם; מנחת שלמה ח"ג קלג,ז. וע"ע דבר אברהם ח"א ז ענף סק"ב; קהלות יעקב ג], ואעפ"י שאינו לוקה עליה (כ"מ בגמרא).
 ב. הרמב"ם (תמורה א,ו) פסק שהנכרי שהמיר הרי זו תמורה מדברי סופרים [פסק כרבי שמעון שכן נוקטת סתמא דגמרא כמותו. גם יתכן שר"י אינו חולק גבי תמורה. וכשם שלר"ש לא נהנין ולא מועלין, כך לגבי תמורה מדרבנן יש להם תמורה. עפ"י כס"מ]. ואם הקדיש בהמה שיתכפר בה ישראל והמיר בה הנכרי – הרי זו ספק תמורה [דאורייתא. לח"מ. וי"מ מדרבנן. ע' כס"מ. ובלקוטי הלכות כתב להגיה דברי הרמב"ם 'והמיר בה ישראל'. וע"ע בקרית ספר; אחיעזר ח"ב מה,א; שפת אמת; אבי עזרי תמורה א,ו [קמא וחמישאה]; בית ישי קכו; חדושים ובאורים]. והראב"ד השיג וכתב שהנכרי אינו עושה תמורה כלל, לא בשלו ולא בשל ישראל. והספק בגמרא אמור כשישראל ממיר בקרבן שהקדישו נכרי עבור ישראל.

ה. המקדיש קרבן שיתכפר בו חברו – המתכפר עושה תמורה (רבי אבהו אמר רבי יוחנן), אבל לא המקדיש מפני שאינו שלו (רמב"ם).

דיני סמיכה ביורש, בקרבן של אחר ובקרבן השותפים – במנחות צג.

דפים ב – ג

ב. קדשי עובדי כוכבים, האם ובמה חלוקים הם מקדשי ישראל?

קדשי עכו"ם; לדברי רבי שמעון, לא נהנים בהם מדרבנן ולא מועלים בהם ('חטא' 'חטא' מתרומה). ודוקא קדשי מזבח (דומיא דתרומה), אבל בקדשי בדק הבית – מועלים (עפ"י רש"י, וכתבו התוס' שכן הוא בתוספתא).
 א. לפירוש ר"י (מובא בתוס' כאן ובזבחים מה), אלו המשך דברי רבי יוסי, אבל לרבי שמעון אף בקדשי בדק הבית של נכרים אין מועלים.

ב. נכרי שהפריש קרבן עבור ישראל, כתבו אחרונים שמועלים בו אף לרבי שמעון (עפ"י אחיעזר יו"ד מה, א [והעיר על הקצוה"ח שנראה מדבריו שהולכים אחר המקדיש ולא אחר המתכפר]; חדושי ר' אריה לייב ח"ב טז, ג).

ואין חייבים עליהם משום 'פיגול' 'נותר' ו'טמא' (נאמר בטומאה וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו, ולמדים נותר בגזרה שוה 'חילול' 'חילול' מטומאה, ופיגול מנותר בג"ש 'עון' 'עון'); אין עושים תמורה (שכתוב בראש הענין דבר אל בני ישראל. לשון אחרת, משום שהוקשה תמורה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן שנאמר בו מעשר בני ישראל); ואין מביאים נסכים (אזרח), אבל קרבנם טעון נסכים (ככה).

רש"י מפרש שאינו מביא נסכים בפני עצמם אבל עם קרבנו מביא, כמו ששנינו בשקלים שמקבלים מהנכרי דמי נסכיו ששלח עם עולתו.

ויש גורסים 'ואין מביאין עליהם נסכים' ולפי"ז משמע שאף עם קרבנו אינו מביא, אלא שתקנת חכמים היא לקבל ממנו נסכים כששלחם עם עולתו (עפ"י רבנו גרשום. וכן מובאת גירסה זו ברש"י ובשיטמ"ק).

וברמב"ם (מע"ה ק ג, ה) מבואר שאין מקבלים מהם נסכים כלל אלא משל ציבור. ופירש ר"י קורקוס שגרס 'עליהם' ונקט שלפי סוגיתנו אין מקבלים מהם כלל. ויש מפרשים בדעת הרמב"ם (עפ"י דבריו בשקלים) שרק מחיוב הבאה נתמעטו, אבל אם הביאו מקבלים מהם (עפ"י לחם משנה. וע"ע בחדושי ר' אריה לייב ח"ב טז; אבי עזרי מע"ה ק ג, ה; חו"ב מנחות עג, ב).

[השוחטם (והמעלם. ספרי; רמב"ם) בחוץ – פטור (זבחים מה, ע"ש)].

אמר רבי יוסי: בכלום רואה אני להחמיר (איש איש... אשר יקריב לה' – דינם כשאר קדשים שמועלים בהם וחייבים עליהם משום פגול וכו').

א. כתב רש"י שלא נחלק רבי יוסי לענין נסכים, שודאי אין הנכרים מביאים נסכים [ולדברי רבי יוסי הגלילי (במנחות עג) אפשר שהנכרים מביאים נסכים בפני עצמם, אבל אין הלכה כן אלא כרבי עקיבא שם שחולק].

ב. פסק הרמב"ם (פסולי המוקדשין יח, כד; מעילה ה, טו; מעשה הקרבנות ג, ה) כרבי שמעון. ולענין תמורה כתב (תמורה א, ו) שעושים תמורה מדברי סופרים. ויש מפרשים בדעתו שלא נחלק רבי יוסי לענין תמורה, כנ"ל.

ולענין 'שחוטי חוץ' פסק (סוף מע"ה ק) שחייבים עליהם (ע"ש בכס"מ ועוד. וע"ע בזבחים מה קטז). אפשר שלשיטת התוס' להלכה יש מעילה בקדשי עכו"ם (ע' ז"ת זבחים מה).

ג. אין סמיכה על קרבן נכרי (קרבנו).

ד. קרבן נכרי קרב לשם בעליו. כן כתב המאירי (בחולין ה.). ויש מי שצדד שאין לו לנכרי כפרת דם כלל אלא מיד כשהקדיש ונתן לגבוה, שוב אין לו עסק בקרבן (ע' בית ישי קכו).

ה. מסתבר שאוהרת כליל תהיה לא תאכל שבקרבת עולה, ישנה גם בקדשי עכו"ם (עפ"י קהלות יעקב נדרים מה, א).

על פסול קרבן בעל מום ושאר פסולים בקדשי נכרי – ע' ע"ז ה. ועל מיני הקרבנות השייכים אצל נכרי – ע' זבחים קטז–קטז ומנחות עג.